
Vergaderjaar 2011–2012

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 1099

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Den Haag, 18 oktober 2011

Graag bied ik u hierbij het verslag aan van de Raad Buitenlandse Zaken van 10 oktober 2011.

De minister van Buitenlandse Zaken,
U. Rosenthal

Verslag van de Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2011

Midden-Oosten Vredesproces

De Raad riep de partijen op de onderhandelingen te hervatten op basis van de Kwartetverklaring van 23 september jl. en stappen te vermijden die de pogingen tot hervatting van de onderhandelingen schaden. Hij betreurde het recente Israëliëse besluit om 1 100 bouwvergunningen te verlenen in Gilo, Oost-Jerusalem. In de discussie bekritiseerden de ministers ook de Palestijnse lidmaatschapsaanvraag bij UNESCO.

Hoge Vertegenwoordiger (HV) Ashton ervoer de eensgezinde oproep van de Raad als een belangrijke steun in de rug voor haar rol in het Kwartet en in besprekingen met de partijen. Zij zal zich namens de EU verder inspannen om het MOVP verder te brengen.

Minister Rosenthal complimenteerde HV Ashton met haar inspanningen tot nu toe en riep allen op haar werk in Kwartetverband te blijven steunen. Indien het Kwartet niet voldoende krachtig kan optreden, zullen de EU en de VS samen moeten optrekken. De VS blijft een leidende rol toekomen. De minister herhaalde voorts dat Nederland Palestijns VN-lidmaatschap of een andere vorm van verhoging van de status van de Palestijnse Autoriteit in de VN, ook in EU-verband, alleen kan accepteren als dit door alle betrokken partijen wordt gesteund. Hij betreurde dat de Palestijnen de Kwartetverklaring niet onvoorwaardelijk hadden omarmd en wees er nog eens op dat alle acties van de EU moeten bijdragen aan de hervatting van de onderhandelingen. De minister verwees verder naar zijn recente gesprekken met zijn Israëliëse ambtgenoot Liberman en met premier Fayyad, waarin hij beiden had opgeroepen geen stappen te nemen die hervatting van de onderhandelingen bemoeilijken. In het laatstgenoemde gesprek bevestigde hij de steun van de Nederlandse regering aan de Palestijnse Autoriteit via het bilaterale samenwerkingsprogramma op het gebied van onder andere veiligheid en economische en agriculturele ontwikkeling.

Zuidelijke buurlanden

Centraal in de besprekingen stond de democratische en economische ontwikkeling van de Arabische regio, alsmede zorg over de jongste ontwikkelingen in Egypte (onrust rondom Kopten) en Syrië (uitblijven VNVR-resolutie, geweld en dreiging tegen oppositie).

HV Ashton meende dat de steun van de EU en de lidstaten primair gericht zou moeten zijn op het vestigen van «deep democracy», te weten de brede ontwikkeling van mensenrechten, rule of law, democratie, civil society, de positie van vrouwen, dienstverlening aan de burger, etc. Deze benadering ligt ten grondslag aan de assistentie aan Libië, Egypte en Tunesië en motiveert de toenemende druk op Syrië en Jemen. De vestiging van «deep democracy» zou gedragen moeten worden door een stevig economisch fundament. Minister Rosenthal onderschreef het belang van vestiging van «deep democracy» als deel van de ontwikkeling van democratie, rechtsstaat en economie en onderstreepte het belang van respect voor vrouwenrechten en rechten van minderheden, met name ook religieuze. Ook benadrukte hij, met anderen, het belang van verbeterde markttoegang in algemene zin. Minister Rosenthal riep op tot concrete stappen op het gebied van marktopening voor landbouwproducten. Meerderen, onder wie minister Rosenthal, wezen op de noodzaak aandacht te besteden aan het tegengaan van islamitische radicalisering.

Egypte

De leden van de Raad waren geschokt door de aanvallen op Kopten in Egypte op de dag voor de bijeenkomst. HV Ashton sprak, ook in een publieke verklaring, haar grote bezorgdheid uit over de aanvallen en riep op tot kalmte, onderzoek, berechting en handhaving van het recht op vreedzaam protest. Minister Rosenthal sprak zijn grote verontrusting en verontwaardiging over de gebeurtenissen uit en zei dat het niet alleen gaat om vrijheid van godsdienst, maar ook over de plicht van regeringen minderheden bescherming te bieden.

HV Ashton wees erop dat de EU een goed verloop van de verkiezingen zal bevorderen via diverse vormen van ondersteuning, ook nu het land heeft besloten geen internationale waarnemingsmissie te willen ontvangen. Minister Rosenthal drong er bij HV Ashton op aan de Egyptische autoriteiten ertoe te brengen dit besluit te herroepen.

Syrië

De ministers veroordeelden de voortdurende van geweld en onderdrukking door het regime en herhaalden hun oproep aan Assad om op te stappen. Zij spraken hun diepe teleurstelling uit over de gang van zaken in de VN-Veiligheidsraad vorige week met betrekking tot de concept-resolutie over Syrië. Minister Rosenthal wees erop dat de sancties tegen Syrië effect hebben en bepleitte strikte, vasthoudende en uniforme toepassing ervan. De Arabische Liga en de Golfstaten moeten worden opgeroepen de sancties tegen Syrië en de rol van de oppositie te ondersteunen. De minister noemde de vorming van de Syrische Nationale Raad hoopgevend, maar wees erop dat deze wel inclusief en representatief moet zijn, ook met betrekking tot Syrische minderheden. Meerdere ministers wezen op het belang van goede samenwerking met Turkije in dit dossier.

Tunesië

HV Ashton verwees naar de bijeenkomst van de EU Task Force in Tunesië op 27 en 28 september jl. In totaal ontvangt het land in de komende jaren 4 miljard euro steun in verschillende vormen. Het politieke proces in Tunesië lijkt goed van de grond te komen met bijvoorbeeld 111 deelnemende politieke partijen bij de komende verkiezingen. Markttoegang en mobiliteit zijn belangrijk voor de ontwikkeling van onder andere Tunesië. Het komt daarbij ook op de bereidheid van individuele lidstaten aan om hier een succes van te maken. Onder anderen minister Rosenthal complimenteerde de HV met de geïntegreerde benadering van Tunesië.

Slowakije en Nederland wezen erop dat ook vanuit de Community of Democracies de transitie in Tunesië wordt gesteund. De twee landen zitten gezamenlijk een task force voor Tunesië voor. Via samenwerking in deze task force kan een bredere groep landen zijn steun voor de Tunesische transitie laten blijken.

Libië

HV Ashton zei dat de EU inzake Libië nauw zal blijven samenwerken met de VN. Minister Rosenthal onderschreef het belang van goede coördinatie, met name met regionale partners, en legde de nadruk op recht en verzoening. Hij complimenteerde HV Ashton en EU Speciaal Vertegenwoordiger Léon met hun werk. De Raad herhaalde de plicht tot samenwerking met het ICC en de verwachting van volledige samenwerking van alle staten met het ICC. En marge maakte minister Rosenthal bekend dat de Nederlandse ambassade in Tripoli die week weer open zou gaan.

Jemen

De ontwikkelingen in Jemen, met name ook de sterk verslechterende humanitaire situatie, worden door de ministers met zorg gevolgd. De Raad riep alle partijen op het geweld te staken, internationale mensenrechtenstandaarden te respecteren en te komen tot een permanent staakt-het-vuren en een ordelijke en inclusieve politieke transitie. Tevens riep de EU president Saleh op om het initiatief van de bemiddelaars van de Gulf Cooperation Council (GCC) te implementeren.

Bahrein

HV Ashton onderstreepte haar zorg over recente ontwikkelingen in Bahrein, in het bijzonder over de rechtszaak tegen medisch personeel. Direct na hun veroordeling had zij opgeroepen tot beëindiging van berechting in speciale rechtbanken, dialoog tussen oppositie en regering en spoedigste ontvangst van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN.

Follow up Oostelijk Partnerschap Top: Oekraïne en Wit-Rusland

Wit-Rusland

De ministers waren eensgezind over de noodzaak van voortzetting en uitbreiding van enerzijds sancties tegen het regime en anderzijds steun aan het maatschappelijk middenveld en oppositie. De Raad besloot de sanctielijst uit te breiden met 16 personen, waardoor deze nu 208 personen omvat die betrokken zijn bij schending van rechten van Wit-Russische burgers.

Oekraïne

Ministers uitten hun zorgen over de rechtsstatelijkheid in Oekraïne, in het bijzonder het proces tegen voormalig premier Timosjenko. Zij spraken af dat een stevige reactie zou worden gegeven indien Timosjenko veroordeeld zou worden. Daags na de Raad is zij inderdaad veroordeeld en heeft HV Ashton in een verklaring gesteld dat geen sprake is van een eerlijk proces en dat de veroordeling gevolgen zal hebben voor de betrekkingen tussen de EU en Oekraïne. Zij riep op tot een eerlijke verdere rechtsgang. Indien president Janoekovitsj op 20 oktober a.s. Commissievoorzitter Barroso bezoekt, zal de zorg van de EU over de rechtsstatelijkheid in Oekraïne ook krachtig worden overgebracht. Er was overeenstemming dat de onderhandelingen over een Associatieakkoord en een Deep and Comprehensive Free Trade agreement vooralsnog voortgezet kunnen worden (zoals Timosjenko zelf wil), maar dat het verdere optreden van de Oekraïense autoriteiten in deze zaak gevolgen kan hebben voor de goedkeuring van deze overeenkomsten.

Iran

De Raad besloot 29 personen toe te voegen aan de lijst van personen waartegen op grond van mensenrechtenschendingen sancties (tegoedenbevrozing, visum ban) van kracht zijn. Minister Rosenthal wees erop dat EU-interventies in dit dossier effectiever zijn dan bilaterale maatregelen. Met anderen pleitte hij voor verdere uitbreiding van de lijst en uitte zorg over het nucleaire dossier alsmede de Iraanse rol in de regio. Hij prees de inzet van de HV Ashton inzake Iran.

EU-China Top

Economische onderwerpen zullen het hoofdthema van de Top vormen, maar HV Ashton zal ook mensenrechten in China bespreken. Ook internationale onderwerpen, zoals piraterijbestrijding, ontwikkelingen in de Arabische regio en ontwikkelingssamenwerking, zullen aan bod komen.

De minister benadrukte het belang erop aan te dringen dat China zijn verantwoordelijkheid neemt in kwesties van veiligheid, stabiliteit en vrede, zoals Syrië. Bij discussies over mensenrechten moeten vrijheid van meningsuiting en geloof alsook internetvrijheid aan bod komen.

Bosnië-Herzegovina

De Raad besloot tot reconfiguratie van de EUFOR Althea missie. De aanwezige eenheden zullen zich concentreren op capaciteitsopbouw en training, maar wel middelen behouden om bij te dragen aan de afschrikingscapaciteit van de autoriteiten van Bosnië-Herzegovina. Een reserve-eenheid zal «over de horizon» worden gestationeerd, maar regelmatig in het land trainen. Ministers besloten de missie regelmatig te herzien.

Hoorn van Afrika

HV Ashton wees op actuele ontwikkelingen in de Hoorn van Afrika en kondigde aan hier tijdens de RBZ van november a.s. uitgebreider over te willen spreken. Hiertoe wordt een geïntegreerde strategie voorbereid. De minister verwelkomde dit.

Externe vertegenwoordiging EU

Kort werd gesproken over de wijze waarop de EU en/of de lidstaten zich presenteren wanneer zij namens de EU optreden in internationale fora, zoals de VN. Ministers waren het eens dat dit in verschillende fora op uniforme wijze dient te geschieden en gaven de opdracht tot verdere uitwerking hiervan op ambtelijk niveau.